

TIEDOTE 2/2023

Pia Länsman

Opinto- ja ajattelumenetelmien juuret

Puheenvuoro UH-tapaamiseen 21.2.2023

I

Yksi tärkeimmistä kulmakivistä Matin filosofiassa on ajatus siitä, mikä on tieteellisen tutkimuksen ja yleensäkin inhimillisen tiedostamisen, oppimisen ja ajattelun tärkein metodi. Se liittyy oikeudentajuun yksilöeettisenä ominaisuutena ja siinä Matti omaksui aikaisemmilta filosofeilta, mm. Aristoteleelta, Kantilta, Hegeliltä ja Marxilta. Eniten kuitenkin Hegeliltä, jonka ajatuksen hän on tulkinnut omin sanoin näin: ”Ihminen haluaa tunnustusta, huomiota ja suosiota omalle persoonallisuudelleen. Hän haluaa sitä arvostamiltaan persoonilta henkilökohtaisesti. Tuossa on hyvän ja pahan lähes mystinen sama alkuperä.”

Metodien metodi inhimillisessä tiedostamisessa on siis se, että pyrkii harjoittamaan oikeudentajua, myöntää oman taipumuksensa sokeuteen ja yksipuolisuuteen ja on valmis asettamaan omat mielipiteensä kritiikille alttiiksi.

Voidakseen tiedostaa ja ajatella oikein, eli riippumattomasti, itsenäisesti ja rehellisesti, ihmisen on otettava huomioon tuo ihmislunnon perusominaisuus ja vastustettava sitä itsessään ja omaa alttiuttaan osallistua vallitsevaan kollektiiviseen itsepetokseen.

Esimerkiksi sopii suomettuminen. Miten lukuisat lahjakkaat, yhteiskunnallista edistystä ajaneet yhteiskuntatieteilijät, filosofit, poliitikot, taiteilijat ummistivat silmänsä Neuvostoliiton valheelta ja suomettumisen ajan ihmisoikeusrikkomuksilta.

II

Matin filosofian juuret ovat MLR:ssä ja Idussa. Opintouudistusmonisteessa vuodelta 1976 hän arvosteli liikkeessä vallalla olleita virheellisiä tiedostamistapoja ja opintomenetelmiä.

Matti esitti, että inhimillisessä tiedostamisessa tärkeimpiä ovat henkilökohtaiset eivätkä yhteiskunnalliset kokemukset. Luokkakantaisuutta tärkeämpää on itsetuntemuksesta kumpuava oikeudentaju. Hän kirjoitti: Ajatuksen kehittäminen ei ole mitään muuta kuin sen täsmentämistä ja tarkentamista. Tieteellisyys on konkreettisuutta eikä mitään muuta, konkreettisten asioiden konkreettista erittelyä. Sen vuoksi hyvä tuntuma todellisuuteen voidaan säilyttää vain sillä lailla, että kaikki mielessä liikkuvat epämääräiset tuntemukset ja käsitykset ilmaistaan mahdollisimman tarkassa muodossa, eli ts. jäsenneltyinä sanoiksi, lauseiksi, kirjoituksiksi.”

Ja:

”On opeteltava ajattelutekniikkaa, siihen tulee harjaantua. Toiseksi tulee teoreettisesti ymmärtää ajatteluprosessin luonne. Kolmas ja ratkaisevin seikka on se, että pitää pyrkiä muuttamaan koko elämänasenne solidaarisuuteen pohjautuvaksi, sellaiseksi, että tietää mitä haluaa elämässä ja tietää mitä tekee. (...) Omien motiivien ja vaikutteiden tiedostaminen ja pohtiminen eri tilanteissa on hyvin perustavaa. Neljänneksi, pitää hankkia tietoa asioista ja elämästä.

Tärkeintä on siis asenne, rehellisyys itselleen ja muille. Jos ei ole rehellinen itselleen, kuinka voisi olla rehellinen muita kohtaan: sisäiset seikathan ratkaisevat. Jos tietää mitä haluaa ja mitä tekee, silloin ei hylkää pääkysymyksiä osakysymysten vuoksi, silloin on ennakkoluuloton ja asenteeltaan pohtiva ja harkitseva kaikelle tiedolle kaikille kysymyksille. Marxilais-leniniläiseksi ajattelijaksi kehittymisessä on tärkeintä ajatella ennen kaikkea omaa elämistään, omaa suhdettaan kanssaihmiin, toimintaan, ja yleensä elämään ja maailman ilmiöihin, omia vaikuttimia objektiivisesti, itsekriittisesti, epäitsekkäästi.”

III

Matti ottaa esimerkin siitä, miten Sirola-opistossa opiskeltiin 50-luvulla:

“9 kuukautta pelkkää kirjojen lukemista ja alustusten kuuntelemista, klassikoihin perehtymistä, päähän pönttämistä, ja ulkoa oppimista. Tulos? Pelkkä ‘kadotettu sukupolvi’. (...) Sirola-opiston ohjelmassa ei ole koskaan ollut vastustajan aineiston systemaattista hyväksikäyttöä, puhumattakaan sitten siitä, että opetusohjelman olennaisena osana olisi ollut omien toimintakokemusten kertaaminen, erittely, mukaan lukien oman henkilökohtaisen elämisen arviointi ja asennekysymysten pohdinta, sekä kansandemokraattisen liikkeen etenemisen käytännöllisten perusongelmien tutkiminen tältä pohjalta, käytännöstä käsin.”

Opintouudistusmonisteen ajatukset Matti esitti vielä marxilais-leniniläisen liikkeen puitteissa, mutta ne olivat jo silloin aivan kerettiläisiä. Niissä on idullaan ajatus metodien metodista.

Tue toimintaamme!

Tilinumero: FI96 5721 1520 3352 53. Viite: 1119

Rahankeräyksen lupanumero: RA/2021/1110. Varat käytetään yhdistyksen toimintaan rahankeräysluvan edellyttämällä tavalla.